

høres, naar der skulde lovgives for Folkekirken. En af de Mænd, som talte i den Retning, var Andræ, og han sagde blandt andet, at man ikke kunde eller burde gaa med til denne forberedende Synode, denne Kirkekommission, thi, sagde han, skulle vi have den første Gang, vi lovgive om Folkekirkens Anliggender, skulle vi ogsaa have den anden eller tredie Gang. Hans Tankegang var en lignende som den, der i Gaar morsomt nok kom frem fra det ærede Medlem for Hillerød (Dinesen), der ogsaa i højere Grad staar paa den gamle kirkepolitiske Tradition her i Tinget end den ærede Kultusminister. Denne Tankegang om en stykkevis frihedskirkelig Lovgivning var ogsaa Andræ inde paa, og derfor, sagde han, kan det ikke paa nogen Maade gaa an at vedtage en Synode i Grundloven, thi hver Gang vi saa skulle have en eller anden kirkelig Lov, maatte vi have en Synode paa ny. Han tænkte sig ikke, at vi paa en Gang, med et Slag, ved en Lov skulde rejse en færdig Kirkeforfatning. Det, der nu tales om, er aabenbart en af Folkemagten uafhængig Statskirke, men jeg spørger, om det er det, Grundloven tænkte paa, da den staturerede, at den evangelisk-lutherske Kirke skulde være den danske Folkekirke. En Statskirke blive vi ved at beholde, selv om den bliver fuldstændig uafhængig af Staten, selv om den bliver fuldstændig uafhængig af Regering og Rigsdag. Den bliver ved at være Statskirke, den sidder inde med Statsgodserne, det er Statsembeder, som Præsterne sidde i, kort sagt, den vedbliver at være Statskirke, selv om den gøres uafhængig af Regering og Rigsdag. Men det er langt fra sikkert, at den bliver ved at være en Folkekirke, der er ingen Tvivl om, at den rene Lære vil komme til at spille en ganske anderledes Rolle inden for en af Folkemagten uafhængig Statskirke, end den spiller nu eller vil komme til at spille, hvis vi faa en fri folkekirkelig Udvikling.

Dette Ting har i Gaar — jeg tvivler om, at det fra alle Sider er fuldt gennemtænkt — vedtaget Bevarelsen af de gejstlige Retter. Thi det er en Sandhed, at, som Lovforslaget nu foreligger til Behandling, gaar det bestemt ud paa at bevare de gejstlige Retter. Kirkekommissionen skal jo stille Forslag om en forandret Organisation af dem, og det kan da umulig betyde en Ophævelse af dem, hvis der ellers skal være nogen Mening i dansk Sprog. Det har Folketinget gjort, skønt Retsreformudvalget i Efteraaret var ganske

enigt om, at vi skulde bort fra de gejstlige Retter. At de skulde ophæves, var der Enighed om i Udvalget, men der var delte Meninger om Taktikken, idet nogle mente, at man ikke skulde sætte noget særlig ind paa at gennemføre dette Krav paa Retsreformforslaget. Blandt alle Udvalgets 15 Medlemmer var der Enighed om, at de gejstlige Retter vare en Overlevering fra Middelalderen, en Fortidslevning, en forældet Institution, som skulde afskaffes. Nu har man bevaret dem som et fast og sikkert væsentligt Led i en Kirkeforfatning, hvor det, som den ærede Ordfører (Thomsen) i Gaar sagde, bleve disse gejstlige Domstole, der skulde dømme om Liv og Lære, og han tilføjede, at han troede ikke, de vilde dømme mildere, men at de tværtimod vilde dømme strengere. Ja, det er sikkert nok, de ville navnlig dømme strengere. I alle Spørgsmaal om Læren ville de blive en Slags Kætterdomstole, de ville blive Ortodoksiens faste Punkter i denne Kirkeforfatning. En saadan af Folkemagten uafhængig Statskirke, en saadan klerikal Stat i Staten er efter alle Tidens Vidnesbyrd en Fare baade for den religiøse Frihed og for den almindelige Kulturudvikling i Folket, en saadan klerikal Stat i Staten vil i social og politisk Henseende være konservativ, det viser alle Tidens Vidnesbyrd. Den og dens Mænd ville gøre alt for at hævde det bestaaende og være mistænksomme mod alle Fremskridt med Hensyn til politiske Ideer og paa det sociale, religiøse og moralske Omraade. Saaledes maa Sagen stille sig fra et almindelig borgerligt politisk Standpunkt. Men at vi nu stile hen mod det, er noget, som man indtil for faa Aar siden aldrig havde drømt om fra frisindet Side. Det forekommer mig, at man ogsaa fra religiøs Side maa være betænkelig ved en saadan Udvikling. Man kan tænke sig, at en saadan af Folkemagten uafhængig Statskirke kan vedtage en Dogmatik, kan vedtage Læresætninger og hævde Livet paa en saadan Maade, at der kan blive ganske utaaeligt at være for frisindede religiøse Mennesker, for religiøse Mennesker af anden Anskuelse end den til den Tid herskende. Det er jo en bekendt Sag, at adskillige kirkelige Retninger, f. Eks. den grundtvigske i sin Tid, fandt det ret utaaeligt at være inden for Statskirken og havde stor Lyst til at bryde ud. Ogsaa i vor Tid er der Lyster i den Retning, men det vilde i langt højere Grad blive Tilfældet under en saadan af Folkemagten uafhængig Statskirke. En enkelt